

Stanisław Poręba

Polskie Towarzystwo Rusycystyczne

Biuletyn Polonistyczny 32/3-4 (114-115), 165-168

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POLSKIE TOWARZYSTWO RUSYCYSTYCZNE

Prace naukowo-badawcze członków PTR

z dziedziny literaturoznawstwa rosyjskiego

Do Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego należą nauczyciele różnych szczebli, od szkoły podstawowej i średniej do nauczycieli akademickich zgrupowanych w osiemnastu ośrodkach rusycystycznych, działających w uniwersytetach oraz wyższych szkołach pedagogicznych. Tak szeroka formuła Towarzystwa w sposób oczywisty wpływa na znaczne zróżnicowanie form pracy kół podstawowych, rozmieszczonych na terenie kraju. Obok podstawowej działalności popularyzatorskiej (organizowanie odczytów, seminariów i dyskusji poświęconych zagadnieniom kultury i literatury rosyjskiej i radzieckiej) w centrum zainteresowań członków PTR w rusycystycznych ośrodkach akademickich znajdują się badania naukowe.

Ponieważ nie można wyznaczyć ścisłej granicy między badaniami naukowymi prowadzonymi przez członków PTR a pracownikami nie należącymi aktualnie do Towarzystwa, dlatego też niniejsza informacja obejmuje również dokonania naukowe nie tylko członków PTR. Ponadto przedstawione zostaną wyłącznie badania poświęcone rosyjskiej literaturze radzieckiej, przy czym prace najbardziej charakterystyczne dla tego typu badań.

Polska rusycystyka historycznoliteracka weszła w okres dojrzałych kompleksowych badań naukowych na początku lat 60-ych, w pierwszej fazie z programem tzw. badań recepcyjnych, w dalszej - z badaniami podstawowymi.

Do fundamentalnych prac w zakresie recepcji literatury radzieckiej w międzywojennej Polsce należą studia Jadwigi Urbańskiej: "Radziecka powieść rosyjska w latach 1918-1932" (1966),

oraz "Radziecka powieść rosyjska w latach 1933-1939" (1968). W roku 1967 ukazała się praca Władysława Piotrowskiego "Sergiusz Jesienin w polskiej literaturze międzywojennej". Zainicjowane na początku lat 60-ych kompleksowe badania recepcyjne przyniosły dwie dalsze pozycje: studium Jerzego Litwinowa "Rosyjska poezja radziecka lat dwudziestych w polskiej opinii literackiej (1945-1965)" (1973) oraz pracę Tadeusza Kożakowskiego "Dramaturgia radziecka na scenach polskich w dwudziestoleciu międzywojennym" (1982).

Prócz wymienionych tutaj pozycji podstawowych ukazało się wiele rozpraw, artykułów i przyczynków o charakterze recepcyjnym, poruszających kwestie szczegółowe, dotyczące niekiedy omówienia sposobów lektury w Polsce pojedynczej powieści, poematu, a nawet jednego wiersza¹.

Jak w każdej dyscyplinie naukowej, również w obrębie historycznoliterackiej rusycystyki pierwszoplanową rolę odgrywają badania podstawowe - studia poświęcone zagadnieniom dotąd nie podjętym bądź niedostatecznie opracowanym. Służą one bezpośrednio budowaniu całościowej syntezy literatury radzieckiej widzianej z perspektywy określanej mianem "polskiego punktu widzenia".

Badania dotyczą różnych przejawów procesu literackiego i można je podzielić umownie na trzy zespoły zasadnicze: studia nad grupami literackimi jako czynnikiem organizującym literaturę od strony estetycznej, artystycznej i społecznej; studia typu historycznoliterackiego, rozpatrujące kształtowanie się określonych gatunków w ujęciach przekrojowych lub w zbliżeniach jednostkowych zjawisk szczególnie charakterystycznych; studia monograficzne poszczególnych pisarzy.

W zespole prac poświęconych grupom literackim przykładowo

można wymienić rozprawy: Jadwigi Szymak "Twórczość Ilji Sielwinskiego na tle teorii konstruktywizmu (1915-1930)" (1965); Teresy Załęskiej "Twórczość Nikołaja Asiejewa lat dwudziestych na tle założeń estetycznych LEF-u" (1982); Władysława Piotrowskiego "Imażynizm rosyjski" (1977) i in.

Wśród prac przekrojowych obejmujących większe lub mniejsze odcinki procesu literackiego można wymienić tu tytuły: Janiny Sałajczyk i Teresy Załęskiej "Rosyjska literatura radziecka. Wybrane zagadnienia" (cz. I - 1982, cz. II - 1981), Gabrieli Porębinskiej "Rosyjska powieść radziecka lat 1917-1932" (1966) oraz "Rosyjska powieść radziecka lat 1932-1941" (cz. I - 1970, cz. II - 1970), Jadwigi Szymak "Rosyjska powieść radziecka 1941-1965" (1966). W zespole prac przekrojowych mieszczą się również prace: Ryszarda Radziuka "Szkice myślowe i przyrodnicze w rosyjskiej literaturze radzieckiej lat 1953-1973" (1978), Piotra Fastry "Poetyka rosyjskiej powieści produkcyjnej (1929-1941)" (1981), Anny Gildner "Bohater radzieckiej powieści o pracy (1929-1941)" (1985) i in.

Najliczniejsze są monografie twórczości poszczególnych pisarzy radzieckich. Studia monograficzne - całościowe lub częściowe, tzn. obejmujące pewien tylko okres bądź gatunek w twórczości danego autora liczą ponad trzydzieści pozycji. Wymienić należy tutaj prace poświęcone wybitnym dramaturgom, np. Czesławy Gurdek-Stępień "Poetyka Wsiewołoda Witalijewicza Wiszniewskiego" (1983) oraz Walentego Piłata "Twórczość Wampłowa" (1986), i prozaikom radzieckim: Floriana Nieuważnego "Ilja Erenburg" (1966), Andrzeja Jankowskiego "Historyczno-biograficzna proza Anatola Winogradowa" (1977) oraz "Twórczość powieściowa Ilji Erenburga" (1982), Ewy Korpały-Kirszak "Sztuka pisarska Jurija Trifonowa" (1974) i "Borys Piłniak. Z dziejów radzieckiej prozy ornamentalnej lat dwudzie-

tych" (1979). Autorom prozy batalistycznej poświęcił swoje rozprawy Bronisław Kodziś: "Powieści wojenne Grigorija Bakłanowa" (1977) i "Twórczość Jurija Bondariewa" (1983). Jerzy Litwinow wydał monografię pt. "Proza Aleksandra Grina" (1986). Wśród nielicznych prac poświęconych poetom radzieckim odnotować należy monografię Mariana Ściepury: "Poetyka Eugeniusza Jewtuszenki" (1977) i "Włodzimierz Ługowski. Dzieje twórczości (1901-1957)" (1983) i inne.

¹ Obszerne omówienie publikacji w dziedzinie recepcji literatury radzieckiej w Polsce znajdziemy w pracy Zygmunta Zbyrowskiego: "Przegląd Rusycystyczny" 1986, z. 1-2.

czerwiec 1988

oprac. Stanisław Poręba